

A Lipták Ház és lakói

Vural Yildirim

Törökországból érkezett. Több héten keresztül dolgozott a Balatonfüredi Fordítóházban. Ankarába utazása előtt még egy-két hetet Budapesten is eltöltött. A Lipták-házi fordítói magányt felváltották a programok, a találkozások. A visszautazása előtt, szinte utolsó napon sikerült beszélgetnünk

– Most Ankarában élsz, ott is születél?
– Nem. Közép-Anatóliában születtem, de ötéves koromban családostul Ankarába költöztünk. Ott nevelkedtem fel, minden iskolámat ott végeztem és azóta is ott élek.
– Mivel a magyar nem világnyelv, adódik a kérdés, hogy miért tanul valaki Törökországban magyarul?

– Magam sem tudom. Családi vonatkozás nem indokolja. Hacsak az nem, hogy a nagyanyám faluját Hununak hívják. Ez úgy kezdődik, mint a hungarológia. Azután a gimnáziumban, amikor az egyik történelem órán minden diáknak egy-egy országot kellett ismertetnie, nekem véletlenül Magyarország jutott. Én mindent erre vezetek vissza, mert már magam is sokat gondolkodtam ezen.

– Igaz, hogy a török és a magyar nyelv hasonlít egymáshoz?

– Igen. Az ural-altaji nyelvcsaládhoz tartozik s agglutináló nyelv is mind a kettő, ami azt jelenti, hogy a végződések a szavak tövéhez illeszkednek. Persze vannak különbségek is. Például a törökben nincs kötőszó, nincsenek névelők. Van azonban ő és ú hang benne, ami megkönnyíti a kiejtést, és a mondat szerkezet is hasonló. Én több olyan magyar szót gondolok török eredetűnek, amiről nem hallottam, s nem is olvastam, hogy az lenne. Ha etimológiával foglalkoztam volna, talán meg is írnám ezt, de engem mindig is elsősorban az irodalom érdekelt. Már gyerekként is sokat olvastam.

– Látsz valami hasonlót a két nép mentalitásában is?

– Én úgy látom, hogy a magyarok nagyon vendégszeretők, és ez a hírünk nekünk, törököknek is.

– Ki alapította és mikor az ankarai magyar tanszéket?

– Dr. Rásonyi László, turkológus, még Kemal Atatürk idején. Nagyon hosszú ideig ő is vezette. Azóta én vagyok az első török származású, aki lektorként magyart tanítottam a tanszéken, miután az egyetem befejezése után ott maradtam.

– Miről írtad a szakdolgozatodat?

– Azokat a könyveket gyűjtöttem össze és ellenőriztem a fordításukat, melyeknek az eredeti példánya megvolt a könyvtárunkban. Körülbelül tizenöt-húsz fordítást vettem egybe az eredetivel.

– Aztán következett a doktori disszertáció. Ennek mi volt a témája?

– „Jókai és a törökök.”

– Júj! Ez nem kényes téma egy töröknek?

– Nem. Én ezt már történelmi távlatokból nézem, és ahogy Jókai ír róla, az szinte mesészerű.

– Mikor voltál először Magyarországon?

– 1975-ben, a Debreceni Nyári Egyetemre jöttem magyar nyelvet tanulni. Sőt, a kiejtési versenyben első is lettem.

– Ezen nem csodálkozom. Szépen és jól beszélsz magyarul.

– A következő években még kétszer jöttem Magyarországra és Budapesten is jártam. Még ma is emlékszem,

ahogy sétáltam az utcákon, és legalább háromböröndnyi könyvet vettem. Nagyon sok európai és magyar diákkal kötöttem ismeretséget akkor.

– Amikor már a magyar tanszéken dolgoztál, voltak magyarországi szakmai kapcsolataid? Mennyire volt ellátva a tanszéki könyvtár magyar könyvekkel?

– Majdnem semmilyen kapcsolat sem volt, könyvek sem igen jöttek. Főleg 1945 előtti köteteink voltak. Egy magyarországi nyári egyetemi részvétel után azonban jobbra fordult a helyzet. Megkaptam a hétkötetes Magyar Értelmező Szótárt és havonta olyan folyóiratokat,

mint az Új Írás, Látóhatár, Kortárs...

– Tulajdonképpen ekkor kezdted el kortárs magyar irodalmat fordítani?

– Igen. Ezekből a folyóiratokból kiválasztottam egy-egy nekem tetsző novellát vagy verset, lefordítottam és akkor azok meg is jelentek valamelyik jelentősebb török folyóiratban.

– Tizenöt évig dolgoztál az ankarai magyar tanszéken, majd ez abbamaradt. Jött egy csáknem tízéves nehéz időszak, amikor más utakon jártál. Aztán megint visszatértél a magyar nyelvhez, elkezdted aktívan foglalkozni a magyar irodalomtörténettel és a fordítással is. Úgy látszik, hogy a magyar nyelv tényleg a sorsod, mert ekkor újabb lehetőséget kaptál az élettől.

– Igen. Először összeállítottam egy versantológiát, ami meg is jelent a Kulturális Minisztérium kiadásában. A szerelmi és természeti líra körülbelül százötven alkotása kapott benne helyet. A legtöbb verssel Illyés Gyula és Radnóti Miklós szerepel. Később Kaffka Margit „Színek és évek” című művét is lefordítottam. Talán éppen most van a nyomdában.

– Gondolom azért meg volt köte a kezed, mert csak a rendelkezésre álló könyvek közül válogathattál?

– Így igaz, de ezen belül is azt fordítottam azért: aki, és ami tetszett. Ezek között volt Tersánszky Józsi Jenő is. Tőle a „Kakukk Marci ifjúsága”, a „Kakukk Marci a zendülő közt” és a „Viszontlátásra, drága...” című kisregényeit fordítottam. Már ezt megelőzően olvastam és nagyon megtetszett „A világirodalom története”, amit Szerb Antal írt, ugyanakkor sokáig félttem nekiállni, mert hosszúnak és nehéznek találtam.

– Törökül nincs ehhez hasonló összefoglaló mű?

– Nincs, szerintem ilyen jó sincs. Ezért végül mégis elhatároztam, hogy lefordítom, és hozzá is fogtam.

– Úgy tudom, Magyarországon fordítottad le. Hogy történt ez?

– Az Interneten „véletlenül” szereztam tudomást a Balatonfüredi Fordítóházról. Pályázatomat elfogadták, s így tavaly év végén lehetőséget kaptam az ottani munkára. Sikerült is befejeznem a fordítást.

– Milyen további fordítási terveid vannak?

– Színdarabokat szeretnék fordítani: Sarkadi Imrét, Füst Milánt... Megvettem Márai néhány könyvét is, ha majd elolvasom otthon, eldöntöm, melyikkel fogok foglalkozni. Amikor majd legközelebb jövök, remélem, még jobban meg fogom ismerni a magyar irodalmi életet. Azt, hogy ki értékes, ki érdekes, kit érdemes lefordítani. Ezek a tervek, de a vágyam az is, hogy lektorként dolgozzak és éljek Magyarországon.

Radnics Magdolna